Indian Streams Research Journal
Vol.1,Issue.XII/Jan; 2012 **ISSN:-2230-7850**

Research Papers

ಆಕಾಶ ದೀಪ ಬಸವಣ್ಣ

ಡಾ. ಗಂಗಾಂಬಿಕಾ ಪಾಟೀಲ
ಕನ್ನಡ ಸಹ -ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಹಿಳಾ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ ಬೀದರ

'ಬಸವಣ್ಣ' ಎಂಬುದು ಹೆಸರಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಶಕ್ತಿ, ಬೆಳಕು. ಮಾನವಕುಲದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸಿರಿಗಂಧದಂತೆ ಸವೆದು, ಸದ್ಭಾವದ ಪರಿಮಳ ಪಸರಿಸಿದ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಎಂಥವರನ್ನೂ, ತನ್ನವರೆಂದು ತೋಳ್ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥ, ವರ್ಗ, ವರ್ಣ, ಲಿಂಗಭೇದಗಳನ್ನು ಮೀರಿನಿಂತ ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬಿ, ಶೋಷಿತರ ಸಂಜೀವಿನಿ. ಜಗದ್ಧಿತಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಧರೆಗಿಳಿದ ದಿವ್ಯಚೇತನ. ಸರ್ವ ಸಮಾನತೆ, ಸಹೋದರತೆ, ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತೆಯ ಸಂಕೇತ. ಮರ್ತ್ಯದ ಈ ಮಹಾಮನೆಯನ್ನು ಸುಂದರಗೊಳಿಸಲು ಬಂದ ದೇವ ಕರುಣೆಯ ಕಂದ. ಹತ್ತಾರು ಭಾವಭೇದಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಮಾನವಕುಲಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯ ಪಥದರ್ಶಿಯಾಗಿ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ದೇಶದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇಂಗಳೇಶ್ವರ ಬಾಗೇವಾಡಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸರ್ವಶೋಷಣೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಮಾನವಕುಲ ಪ್ರೇಮಿ.

ಜೀವನದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದವರು. ಒಮ್ಮೆಗೈದ ತಪ್ಪಿಗೆ, ಒಮ್ಮೆ ಜಾರಿದ ಕಾಲಿಗೆ ಎಂದೆಂದೂ ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲ, ಮರುಜನ್ಮವೇ ಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ಪುರೋಹಿತ-ಪಂಡಿತರು ಸಾರುತ್ತಿರುವಾಗ, 'ಇಲ್ಲಿ, ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವು ನಿನಗಾದರೆ, ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನ ನಿನ್ನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಇದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ, ಇದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪಾವನವಾಗಬಲ್ಲೆ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೇ ಪರಿಹಾರ, ಏಕದೇವನಿಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯೇ ಸಾಧನ'ವೆಂದು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಸಾರಿದ ಕಳಕಳಿಯ ಕರುಳಿನ ಕರೆಗೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರು, ಕಾಲ-ದೇಶ, ಅಧಿಕಾರ-ಅಂತಸ್ತು, ಜಾತಿ ಭೇದಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿಬಂದು, ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಷ್ಟು ಭಾರತದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೆ ಏಕೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಬೇರೆಯಾವ ನೆಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ.

ಕೆ.ಎಸ್.ಶ್ರೀಕಂಠನವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ- "ಖಣ ၇ ಟಿಂ ಜಥಚಿಂಜಡಿಚಿಣುಂಟಿ ಣಂ, ಚಿಧಿ ಣುಚಿಣ ಟಛಚಿಂಜ ಂಜಿ ಃಛಿಚಿತಚಿ ၇ ಟುಇಾಜ ಚಿ ಡಿಥಜಡಿತರುಡಿ ಎಟಣಂ ತ್ಥಿುಛಿ ಚಿಟಟ ರಿಡಿಜತುರಣಾ ಣುರಣಾರುಣಾ ಜಿಟರಂತಿಜಜ ಎಟಿ ಚಿಟಿಜ ಜಿಡಿಂಟ ತ್ಥಿುಛಿ ಚಿಟಟ ಟಚಿಣಜಡಿ ಣುರಣಾರುಣಾ ಜಿಟರಂತಿಜಜ ರಣಾಣ. ಏಟಿಜ ಟುಇಾಜ ಃಣಾಜಝುಚಿ, ಎಟರಿಟಜ ಟುಇಾಜ ಒಚುಚಿತುಡಿಚಿ, ರಜಟಿಣಟಜ ಟುಇಾಜ ಎಛಣಾ, ಛಂಟಜ ಟುಇಾಜ ಒರುಚಿಟಟಚಿಜ, ಃಛಿಚಿತಚಿ ಣಡುಇಾಛ ಣಾ ಛಿ ಚಿಟಟರಿಣ ಛಿ ಚಿ ತಿರಟಿಜಜಡಿ ರಜಿ ಛಿಡಿಜಚಿಣುರಟಿ. ಃಣಾಣ ತ್ಥಿಚಿಣ ಚಿಣಣಡಿಚಿಛಿಣಾ ಣಾ ಚಿಟಟರಿಣ ಣಂ ಘಟ ಚಿಡಿಜ ಣುಛಿಜ ಣಜಚಿಛಿಘುಟಿರ ರಜಿ ಘಟ ಎಟಿ ತ್ಥಿುಛಿ ಎಜ ಚಿಟಿಣುಛಿರಿಚಿಣಜಜ ಣುಜ ರಡಿಜಚಿಣಛಣ ರಜಿ ಟರಜಜಡಿಟಿ ಣುಟಿಇಾಜಥಿ, ಏಚಿಡಿಟ ಒಚಿಡಿಇಾ ಚಿಟಿಜ ಒಚುಚಿಣಟಚಿ ಉಚಿಟಿಜುು"

ಬುದ್ಧನ ಮಾನವೀಯತೆ, ಮಹಾವೀರನ ಅಹಿಂಸೆ, ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತನ ಕರುಣೆ, ಪೈಗಂಬರರ ದಿಟ್ಟತನ, ಅರವಿಂದರ ಯೋಗಸಾಧನೆ, ಮಾರ್ಕ್ಸನ ಸಮಾಜವಾದ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಸಮನ್ವಿಕ ಶಕ್ತಿ ಬಸವಣ್ಣ. ಅನೇಕ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಅಪೂರ್ವ ಘಟನೆ. ಸೀಮಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಭಾಷೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಆ ಜಗಜ್ಜ್ಯೋತಿಯ ಘನತೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.

ಕಾರ್ತಿಕದ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದೀಪವಾಗಿ ನೀ ಬಂದೆ, ಬಟ್ಟೆಗೆಟ್ಟವರಿಗೊಂದು ದೊಂದಿ ದಿಕ್ಕಾಗಿ, ಎಂಟು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಗ್ನಿ ಖಡ್ಗವನಾಂತ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ದೇವದಯೆಯೊಂದು ಹೇ ಧೀರಾವತಾರ! ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರ!! ಎಂದು ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದ ಮಹಾಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆಯ ತಗ್ಗು ದಿನ್ನೆಗಳುಂಟಾಗಿ ಮನೆ ಅಂದಗೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಂದಗೆಟ್ಟ ಮನೆಯನ್ನು ಸುಂದರಗೊಳಿಸಲು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಕ್ರಾಂತಿ ಸಮತಾವಾದ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮತೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮತೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಮತೆ. ಇವು ಅವರ ಸಮತಾವಾದದ ಮೂರು ಮುಖಗಳು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ:

ಮಾನವ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಮೇಲು-ಕೀಳೆಂಬ ಭೇದ ಸಲ್ಲದು. ಯಾರೂ ಜನ್ಮದಿಂದಲೇ ಮೇಲು-ಕೀಳಲ್ಲ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಅಪವಿತ್ರರಾಗುತ್ತೇವೆಂಬುದು, ಕ್ಷೌರಿಕರನ್ನು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕಂಡಡೆ ಅಪಶಕುನವೆಂಬುದು, ವಿಧವೆಯರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅಮಂಗಲವೆನ್ನುವುದು ಅಸಮಾನತೆಯ ತುಟ್ಟತುದಿ. ಇಂಥ ಸ್ಪೃಶ್ಯಾಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಿದುದು ಬಸವಣ್ಣನವರ ತತ್ತ್ವವು ಸಾಧಿಸಿದ ಮೊದಲ ಗುರಿ. ಏಣಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸುವ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಪದ್ಧತಿಯ ಸಮಾಜ ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ಅವರು ತೊಡೆದರು. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣನವರಾಗಿದ್ದರು. ಹೊಲೆಯ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಜಾತಿಯಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಮನೋಧರ್ಮ. ಅದು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುವ ಕಶ್ಮಲ. ಅದು ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಕೊಳೆಯೇ.

> "ಕೊಲುವನೇ ಮಾದಿಗ,
> ಹೊಲಸು ತಿಂಬುವನೇ ಹೊಲೆಯ
> ಕುಲವೇನೋ ಅವಂದಿರ ಕುಲವೇನೊ?
> ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸನೆ ಬಯಸುವ
> ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರೆ ಕುಲಜರು"
> "ಮಾದರ ಶಿವಭಕ್ತನಾದರೆ
> ಅವನ ಹೊರೆಯಲಿಪ್ಪುದು ಕರಲೇಸು ಕಂಡಯ್ಯಾ"

ಹೊಲೆಯನ ನೆರಳೂ ಬೀಳದಂತೆ ಊರ ಹೊರಗೆ ಇಟ್ಟಾಗ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ಹೊಲಬಿನ, ಲೇಸಿನ ದೃಷ್ಟಿ ಯಾರು ಹೊಂದುವರೋ ಅವರೆಲ್ಲ ಪೂಜ್ಯರು.

> "ಸತ್ತುದನೆಳೆವನದೆತ್ತಣದ ಹೊಲೆಯ?
> ಹೊತ್ತು ತಂದು ನೀವು ಕೊಲುವಿರಿ....."

"ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೆ ಲೇಸನೇ ಬಯಸುವ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರೇ ಕುಲಜರು." ಎಂದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಾಶ್ರಮದ ಅಳತೆಗೋಲಿನಿಂದ ಅಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಗುಣದ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ಅಳೆದರು. "ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆನೆಂಬ ಕಷ್ಟತನದ ಹೊರೆಯ ಹೊರಿಸದಿರಯ್ಯಾ" ಎಂದು ಮೇಲರಿಮೆ ನಿರಸನಗೈದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮಾನತೆ:

ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ತಳಹದಿ ಎಂದರಿತ ಬಸವಣ್ಣನವರು. ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ಸರ್ವರಿಗೂ ತೆರೆದರು. ಅವರ ಸಮತಾವಾದ ಮಂದಿರದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಸಂಸ್ಕಾರ. ಭಕ್ತಿ ಪಕ್ಷದ ಲಾಂಛನ. ಅನೇಕರು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದಂತೆ ಅದು ಜಾತಿಯ ಲಾಂಛನವಲ್ಲ. ಸಮತಾವಾದದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಧ್ವಜ, ಜ್ಯೋತಿಯ ಸಂಕೇತ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ತಗ್ಗು ದಿಬ್ಬಗಳಿದ್ದಾಗ ಬುಲ್ಡೋಜರ ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೀಳುಗಳು ಅತಿಯಾಗಿ

ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತಾಗ ಅಂಥ ಒಂದು ಸಮರ್ಥ ಆಯುಧ ಬೇಕಿತ್ತು. ಜಾತಿವಾದದ ಶತ್ರುವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಈ ಲಾಂಛನ ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು.

"ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಲಕ್ಷಣವನರಸುವರೇ? ಶಿವಲಿಂಗದೇವರನರಿತು ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿಹರಲ್ಲಿ ಕುಲವನರಸುವರೇ ಅಯ್ಯಾ? ಕುಲಭೇದವಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು, ದೀಕ್ಷಾ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ. ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ದೇವನ ಧರಿಸಿ ಬಂದವನ ಕಾಯಕವನ್ನು ಕೇಳಲಾಗದು" ಎಂಬ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ವರ್ಣಭೇದ, ವರ್ಗಭೇದ ತೊಲಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮಾನತೆ ತಂದರು.

ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯ ವಿರೋಧಿ:

"ಹೊಲೆಗಂಡಲ್ಲದೆ ಪಿಂಡದ ನೆಲೆಗೆ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲ
ಜಲ ಬಿಂದುವಿನ ವ್ಯವಹಾರವೊಂದೇ
ಆಸೆಯಾಮಿಷ ರೋಷ ಹರುಷಾದಿ
ವಿಷಯಂಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೆ
ಏನನೋದಿ, ಏನ ಕೇಳಿ ಏನು ಫಲ?
ಕುಲಜನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆವುದು ದೃಷ್ಟ?
....
ಕಾಸಿ ಕಮ್ಮಾರನಾದ, ಬೀಸಿ ಮಡಿವಾಳನಾದ
ಹಾಸನಿಕ್ಕಿ ಸಾಲಿಗನಾದ.
ವೇದವನೋದಿ ಹಾರುವನಾದ.
ಕರ್ಣದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರುಂಟೆ ಜಗದೊಳಗೆ?......."

ತನಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ಕೀಳಿನ ಪಟ್ಟಿ ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡು, ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗಿ ಬಾಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರೂರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಿಡಿದೆದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನವರು, ಜಾತಿಗಳು ದೇವ ನಿರ್ಮಿತವಲ್ಲ, ಸ್ವಾರ್ಥ ಮಾನವನ ಕಲ್ಪಿತವಾದವು. ದೇವನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಜಾತಿ ವಿಜಾತಿಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಸಂತಾನ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮೂಲ ಬೇರಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಿದರು. ವೃತ್ತಿ ವಿಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದಿರುವದೇ ಈ ಅನಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು. ಗುಣಶೀಲಗಳು ಮಾನವನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕನಿಷ್ಠಗಳ ಮಾನದಂಡಗಳೇ ಹೊರತು ಹುಟ್ಟಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸವಾಲೆಸೆದು, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶರಣರನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ರೂವಾರಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು. ಅವರದು ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲ. ಅದು ಮನಃಸಾಕ್ಷಿಯ ಆಚರಣೆ. ಅದನ್ನು ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-

"ಸ್ವಾಮಿ ಸ್ವಾಮಿ ಭವಿಯ ಭಕ್ತನ ಮಾಳ್ಪುದು
ಯೋಗ್ಯವೋ, ಅಯೋಗ್ಯವೋ?
ಆಗಮ ವಿಚಾರದಿಂದ
ಆಗದಿಹುದೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತ
ಇಲ್ಲಿ ಪರಮಗುರು ಬಸವಣ್ಣನವರು
ಸರ್ವಜಾತಿಯ ಲಿಂಗದ ರಾಶಿಯ
ಮಾಡಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ"

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಾವಿರ ವಿಧಿನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅನುಭವ ಸುಸಿದ್ಧವಾದುದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರವೇಕೆ ಬೇಕು? ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು

"ನಾಲಿಗೆ ತಾಗಿದ ರುಚಿಗೆ ಮನವೇ ಸಾಕ್ಷಿ,
ಸಾಲದೇ ಅಯ್ಯಾ?
ಮಾಲೆಗಾರನ ಕೇಳಿ
ನನೆ ಅರಳುವುದೇ ಅಯ್ಯಾ?
ಆಗಮವನಿದಿರಿಂಗೆ ತೋರುವುದು ಆಚಾರವೇ ಅಯ್ಯಾ?"

ಶಾಸ್ತ್ರದ ಗುಲಾಮರು, ಪುರೋಹಿತರ ಗುಲಾಮರು ಆಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂಬುದು ಮೂರ್ಖತೆಯ ಪರಮಾವಧಿ, ಅನುಭವ ಪ್ರಮಾಣವು ನಿಜ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದರು. ಹೀಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮಾಜವು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದ ಮಾನವರನ್ನೇ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗದ ಕಿರಣಗಳಾಗಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಸ್ತ್ರೀಕುಲೋದ್ಧಾರಕ :

ಸ್ತ್ರೀಕುಲವು ಎಂದೆಂದೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು; ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಪಥಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಎಂದು ಮಾಯೆಯ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿದ ಪುರುಷ, ಅವಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೂ ತ್ಯಜಿಸಿಯೇ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಹಳಾಗದೆ ಶೂದ್ರರ ಪಂಕ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಳು. ಗುರುತ್ವವಂತೂ ಬಹುದೂರದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ-

ಹುಳಿವಿಡಿದು ಘೃತವ ಕಾಣ್ಬಂತೆ,
ಅಕ್ಷರವಿಡಿದು ವಿದ್ಯವನರಿವಂತೆ,
ಅನ್ನವ ಭೋಗಿಸಿ ಚೈತನ್ಯವ ಕೊಂಬಂತೆ
ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರು ಸತಿವಿಡಿದು ನಿರ್ವಾಣ-
ಸತಿ ಕಾಣ್ಬರು ಕೇಳಾ ಪ್ರಭುವೆ.

ಸ್ತ್ರೀ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮಾಯೆಯಲ್ಲ, ಮಹಾಮಾತೆ ಎಂದು ಕರೆದು, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮೇರುಗಿರಿಯನ್ನೇರಿದ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಜಗನ್ಮಾತೆ ಎಂದು ಕರೆದು ಇಂಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ನೀಲಾಂಬಿಕೆ, ಅಕ್ಕನಾಗಲಾಂಬಿಕೆ, ಲಿಂಗಮ್ಮ, ಅಕ್ಕಮ್ಮ, ಸತ್ಯಕ್ಕ ಮೊದಲಾದ ಶಿವಯೋಗಿನಿಯರು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಉತ್ತುಂಗಕ್ಕೇರಿದರು.

ಪತಿತೋದ್ಧಾರಕ :

ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಶಿಕ್ಷಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂಬ ಕಾನೂನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬಡತನ, ಕಾಮತೃಷೆ, ಜಾತಿಭೇದಗಳೇ ಈ ಅನಿಷ್ಠದ ಕಾರಣವೆಂದರಿತು, ಬಡತನಕ್ಕೆ ಕಾಯಕ, ಕಾಮತೃಷೆಗೆ ಮದುವೆ, ಜಾತಿ ಭ್ರಮೆಗೆ ನೀತಿಬೋಧನೆ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಗೌರವಸ್ಥಾನ ನೀಡಿದರು. ಅವರ ಕಳಕಳಿಯ ಕರೆಗೆ-

"ಎಲ ಎಲವೋ ಪಾಪ ಕರ್ಮವ ಮಾಡಿದವನೇ
ಎಲ ಎಲವೋ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯವ ಮಾಡಿದವನೇ
ಒಮ್ಮೆ ಶರಣೆನ್ನು"

ಎಂದು ಸರ್ವಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರದ ರಾಜಮಾರ್ಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಎಂಬ ಕಳಕಳಿಯ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಸೂಳೆ ಸಂಕವ್ವೆ, ಮಾಯಾದೇವಿ ಮುಂತಾದ ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ವೇಶ್ಯೆಯರು ಶರಣೆಯರಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತರಾದರು. ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆಯನ್ನು ಕಾನೂನುಬದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ನಮ್ಮ ಸರಕಾರ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಾಧಾರಣ ನೀತಿಯೆಡೆಗೆ ಗಮನ ನೀಡಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಭಾರತ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಬಲ್ಲುದಲ್ಲವೇ?

ಮುತ್ಸದ್ದಿ:

ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಅಗಾಧ ಪ್ರತಿಭೆ-ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ದಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಮೇಲೇರಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದರು. ಅಧಿಕಾರದ ಆರೋಹಣ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅವರೋಹಣ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

'ಹೊತ್ತಾರೆ' ಎದ್ದು ಕಣ್ಣ ಹೊಸೆಯುತ್ತ
ಎನ್ನ ಒಡಲಿಂಗೆ ಎನ್ನ ಒಡವೆಗೆ
ಎನ್ನ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಂದು ಕುದಿದೆನಾದಡೆ
ಎನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಮನವೇ ಸಾಕ್ಷಿ!

ಎಂಬ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೊಡನೆ, "ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನೀಡುವವರುಂಟು ಬೇಡುವವರಿಲ್ಲ" ಎಂಬಂತೆ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಲ್ಲದ ಸರ್ವ ಸುಭಿಕ್ಷೆಯ ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುತ್ಸದ್ದಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರೇಮಿ:

ಅಧಿಕಾರ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ದೂರದವರೆಲ್ಲ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕರ ದಂಡೇ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಚಾಣಾಕ್ಷಮತಿಗಳಾದ, ಪ್ರಜಾಪ್ರೇಮಿಗಳೂ ಆದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ನ್ಯಾಯ ನಿಷ್ಠುರರು, ಸ್ವಾರ್ಥರಹಿತರು.

"ಒಡೆಯರು ಬಂದರೆ
ಗುಡಿ ತೋರಣವ ಕಟ್ಟಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುವೆ
ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ಬಂದರೆ ಸಮಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವೆ
ನಂಟುಭಕ್ತಿ ನಾಯಕ ನರಕ"

ಎಂದ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳೇ ಆಯುಷ್ಯ ಭವಿಷ್ಯವಾಗಿದ್ದರು.

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ:

"ಅರ್ಪಣೆಯ ಅನುಭಾವ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿತು. ಲೋಕ ಬೆಪ್ಪಾತು ನಾಕ, ಕಾಯಕದ ಹಾಲ್ಗೊಳೆಯ ತೆಪ್ಪದಾಸೋಹ ತೇಲುತಲಿ." "ಕಾಯಕವ ಕಲಿಸುದಕೆ ನಾಯಕನು ಬಸವಣ್ಣ". ಒಂದು ನಾಡಿನ ನಿಜವಾದ ಸಂಪತ್ತೆಂದರೆ, ಕಾಯಕನಿಷ್ಠ ಜನಾಂಗ. ಕುಳಿತು ಉಂಡರೆ ಕುಡಿಕೆ ಹೊನ್ನು ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ, ಸೋಮಾರಿಗಳುಳ್ಳ ದೇಶ ಬಹಳ ಕಾಲ ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾಗಿರಲಾರದು. ಸುಖ ಶಾಂತಿ ಇಲ್ಲದ, ಕಚ್ಚಾಟ-ಕಾದಾಟಗಳ ಕಾಡಾಗುವುದು. ಇದನ್ನರಿತ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕಾಯಕಕ್ಕೆ ಅಗ್ರಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿದರು. ಪೂಜೆ ತಪ್ಪಿದರೂ ಸೈರಿಸಬಹುದು. ಕಾಯಕ ತಪ್ಪಿದರೆ ಸೈರಿಸಲಾಗದು. ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ. ಕಾಯಕದಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ರಿಯಾಯತಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ರಾಜ್ಯತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಬಂದ ಮಹಾದೇವ ಭೂಪಾಲನೂ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಯುವ ಕಾಯಕ ಕೈಗೊಂಡ, ಮೋಳಿಗೆ ಮಾರಯ್ಯನಾದುದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ. ಈ ಘಟನೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಯಕ ನಿಷ್ಠೆಯ ಪ್ರತೀಕ. ಭಕ್ತನ ಮೊದಲ ಲಕ್ಷಣವೇ ಕಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಶರಣರ ಕಾಯಕ, ದಾಸೋಹ ಸಮೃದ್ಧ ಸಂತೃಪ್ತಿಯ ತಂಗಾಳಿಯ ಬೆಂಬಳಿವಿಡಿದು, ಕೈಲಾಸದ ಗಣಂಗಳೆಲ್ಲ, "ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಿಳಿದು ಬರುವಂತಾಯಿತು. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಗಳಿಕೆ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥದ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣಾ ಸೂತ್ರವನ್ನಿಟ್ಟ ಮಹಾಮೇಧಾವಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶರಣಕವಿ ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರು ಹೇಳುವಂತೆ-

ಬಸವನ ಬೆಳಕೆ ಎಲ್ಲಾಡಿ ಬಂದೆ?
ಭಾರತವೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬಂದೆ!

ಬಸವನ ಬೆಳಕೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಮುಂದೆ?
ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನದೆ ಎಂದೆ!

ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲ ಕುಟುಂಬವನ್ನಾಗಿ ಕಂಡ ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಮಾತು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. "ಖಂಭಿುಚಿಟ್ಕ ಣಚಿಟಿಜ ರಿಉಟಣನಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರರಷ್ಟು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಹೋದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಈಗಲೂ ಬಂದಿಲ್ಲ ನಾವು. ಅವರು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಳಾದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಹೊಲೆಯನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ೮೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಏನು? ಯಾವ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮಾಡಿರಬೇಕು? ಏನು ಕೆಚ್ಚಿರಬೇಕು. ನೋಡಿ, ಗೊತ್ತಾಯ್ತೇನೋ ನಾವಿನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಸವೇಶ್ವರರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆವಾಗ ಮುಸ್ಲಿಮರು, ಕ್ರಿಶ್ಚಿನ್ನರು ಎಲ್ಲಾ ಬರ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬರ್ತಿರಲಿಲ್ಲ."

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಇನ್ನೂ ಹೇಳದಿರುವುದೇ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಕೈ ಸೋಲುತ್ತದೆ, ಭಾಷೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಯ ಸಾಲು ಇನ್ನೂ ಉದ್ದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರ ಜನ್ಮದಿನದ ಶುಭದಿನವು ಕತ್ತಲೆ-ಕೊಳೆಯನ್ನು ಕಳೆದು ಇಳೆಯ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಲೆಂದು ಬಯಸೋಣ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧) ವಚನ ಸಂಪತ್ತು – ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದ್ದೇವರು

೨) ಬಸವಭಾರತ – ಡಾ. ಶ್ರೀಶೈಲ ನಾಗರಾಳ

೩) ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬಸವಧರ್ಮ – ರಂಜಾನ್ ದರ್ಗಾ

೪) ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಸಂಪುಟಗಳು-೧ ರಿಂದ ೧೪

೫) ವರ್ಣಾತ್ಮಕ ವಚನ ಪದಕೋಶ – ಡಾ. ಸಂಗಮೇಶ ಸವದತ್ತಿಮಠ

೬) ವಚನ ಪರಿಭಾಷಾ ಕೋಶ-೧೫